



## ביקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע הקשר הנפלא בין בלעם הרשע לגול לבן הארמי למצות קריאת שמע ולנבואתו על ביאת המשיח

מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו, שהרי התורה העידה עליו שנאמר (דברים ל-ד) ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו', אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' והביאך ה', ואלו הדברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים.

אף בפרשת בלעם נאמר, ושם ניבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל באחרונה, ושם הוא אומר (במדבר כד-ז) אראנו ולא עתה, זה דוד, אשורנו ולא קרוב, זה מלך המשיח, דרך כוכב מיעקב, זה דוד, וקם שבט מישראל, זה מלך המשיח, ומחץ פאתי מואב, זה דוד... וקרקך כל בני שת, זה המלך המשיח... והיה אדום ירשה, זה דוד... והיה ירשה וגו', זה המלך המשיח, שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון וגו'.

וצריך ביאור מה שסיבב הקב"ה לגלות האמונה על ביאת המשיח דוקא בפרשת בלק בנבואת בלעם. בדרך הפשט יש לומר הביאור בזה על פי מה שהזהיר הקב"ה את משה רבינו (דברים ב-ט): "אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה". ודרשו בגמרא שגילה לו הקב"ה הטעם לכך (ב"ק לח:): "שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן רות המואביה ונעמה העמונית". הרי מבואר שדוד המלך יצא ממואב.

זאת ועוד שנינו בגמרא (נזיר כג:): "אמר רבי יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמן, שמתוך שלא לשמן בא לשמן, שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע, זכה ויצאה ממנו רות". ופירש רש"י: "שיצא ממנו דוד שריוהו להקב"ה בשירות ובתשבחות". לפי זה יש לומר כי מטעם זה סיבב הקב"ה לגלות האמונה בביאת המשיח דוקא בפרשת בלק, כי ממנו יצא דוד המלך אשר ממנו יצא מלך המשיח.

ומקשה בגמרא: "ולימא האי פסוקא ותו לא", פירוש, אם כן יאמרו נא רק הפסוק: "כרע שכב כארי" ולא יותר, שאז אין זה טורח הציבור. ומתריך: "גמירי כל פרשה דפסקה משה רבינו פסקינן, דלא פסקה משה רבינו לא פסקינן". כלומר יש לנו קבלה שכל פרשה שלא הפסיקה משה רבינו באמצע אסור להפסיקה.

אמנם בהשקפה ראשונה תמוה מאד, איך יעלה על הדעת שביקשו חכמינו ז"ל לקבוע כל פרשת בלק פעמיים ביום בקריאת שמע של שחרית ושל ערבית, רק משום פסוק אחד שנזכר בו: "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו", שיש לו דמיון לפרשת קריאת שמע שנאמר בה: "ובשכבך ובקומך", או גם משום פסוק נוסף שהזכירו בגמרא: "אל מוציאם ממצרים".

### הקשר הנפלא בין פרשת בלק לקריאת שמע

פתח דברינו יאיר לבאר הענין בזה על פי מה שמנה הרמב"ם בפירוש המשניות (סנהדרין פרק חלק) י"ג עיקרי האמונה, שכל מי שאינו מאמין בהם הרי הוא כופר בתורה, ואחד מהם הוא האמונה בביאת המשיח כפי שייסדו הקדמונים לומר בכל יום: "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא".

אולם ראוי לדעת ידיעה חשובה, כי המקור בתורה הקדושה שעתידי הקב"ה לגאול את ישראל על ידי מלך המשיח שיהיה מזרעו של דוד המלך הוא בפרשתנו, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות מלכים פרק יא הלכה א):

"המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה, ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל, וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם, מקריבין קרבנות, ועושין שמיטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה. וכל מי שאינו

בפרשתנו פרשת בלק דבר בעתו מה טוב להתבונן במה ששכר בלק מלך מואב את בלעם הרשע לקלל את ישראל (במדבר כב-ב):

"וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא... וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו לקרוא לו לאמר, הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא יושב ממולי, ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני, אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ, כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר".

ופירש רש"י שראה בלק שנצחו ישראל את שני מלכי האמורי סיחון ועוג לפיכך ויגר מואב. וצריך להבין אחרי שראה בלק כוחם הגדול של ישראל, מה ראה על ככה לבקש מבלעם לקלל את ישראל, מה גרם לו לחשוב שהוא יצליח להתגבר על ישראל בקלותו. עוד ראוי להתבונן במה ששינינו בגמרא (ברכות יב:):

"אמר רב יהודה בר זבידא, ביקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע, ומפני מה לא קבעו משום טורח צבור. מאי טעמא [ביקשו לקבעה בקריאת שמע], אילימא משום דכתיב בה (במדבר כג-כב) אל מוציאם ממצרים, לימא פרשת ריבית ופרשת משקלות דכתיב בהן יציאת מצרים, אלא אמר רבי יוסי בר אבין, משום דכתיב בה האי קרא (שם כד-ט) כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו".

ופירש רש"י: "דדמי לבשכבך ובקומך, שהקב"ה שומרנו בשכבנו ובקומנו, לשכב שלווים ושקטים כארי וכלביא". פירוש, פסוק זה "כרע שכב כארי", יש לו דמיון למה שנאמר בפרשה ראשונה של קריאת שמע (דברים ו-ה): "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך", מפאת שהקב"ה שומר עלינו שנוכל לשכב ולקום בשלום כארי וכלביא, שכל בעלי החיים מפחדים להפריע את מנוחתם.

**בלעם הרשע גלגול לבן הארמי**

אמנם כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים, רחש לבי דבר טוב לבאר מה שסיבב הקב"ה לגלות האמונה בביאת המשיח דוקא בפרשת בלק, זאת ועוד שבחר לגלותה על ידי נבואתו של בלעם הרשע, אשר מגודל טומאתו הוצרך הקב"ה לשים בפיו מסך המבדיל, כדי לחצוץ בין טומאת פיו לדברי הקדושה של הנבואות, כמו שכתוב בפרשתנו (כג-ה): "וישם ה' דבר בפי בלעם". וביאר ה"אור החיים" הקדוש:

"כי לפי שרצה ה' לגלות עתידות, ודברים נפלאים מהטובות אשר יגיעו לישראל, ורצה שיתגלו על ידי בלעם נביא האומות, לפרסם מעלת עם קדושו לפני כל האומות... ולפי שאדם זה הוא אדם מובהק בכיעור ותיעוב ושיקוץ, לא תנוח עליו הרוח הקדושה המגדת העתידות, גם הדברים מצד עצמן דברי קודש הם, ולא יתנו בגוי טמא, לזה נתחכם ה' לעשות תיקון לדבר קדושה לבל תעבור במבוי מטונף, ועשה מחיצה בין הכח המדבר והדיבור עצמו ובין פי חזיר, והוא מאמר וישם ה' דבר אחד בפי בלעם".

נקדים מה שפירש בתרגום יונתן פרשת מטות בפסוק (במדבר לא-ח): "ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב", כי במלחמת מדין ברח בלעם על ידי שפרח באוויר בכשפיו, והזכיר פנחס בן אלעזר את השם המפורש ופרח אחריו ותפסו, ואמר לו: "הלא אתה הוא לבן ארמאה דבעית למישיציא ית יעקב אבונן". פירוש, הלא אתה הוא לבן ארמי שרצית לאבד את יעקב אבינו, ושלף את חרבו מנרתיקה והורגו.

ויש לתמוה איך יתכן שלבן הארמי חי כל כך הרבה שנים, מאז שבא אליו אליעזר עבד אברהם לקחת את רבקה לאשה ליצחק, עד אחרי ששהו ישראל בגלות מצרים רד"ו שנה ויצאו משם. זאת ועוד הלא מבואר בגמרא (סנהדרין קו:): "בר תלתין ותלת שנין בלעם חגירא, כד קטיל יתיה פנחס", בן שלשים ושלוש שנים היה בלעם החיגר כשהרג אותו פנחס. ומפרש בגמרא שעליו הכתוב אומר (תהלים נה-כד): "אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם".

אולם הביאור האמיתי על כך הוא כמו שגילה רבינו האריז"ל כמה פעמים שבלעם הרשע היה גלגול לבן הארמי, והנה דבריו הקדושים (ע"ה שערי לח פ"ג מ"ח):

"וכבר נתבאר אצלנו כי לבן הארמי אבי אביו של בלעם, והוא עצמו נתגלגל בבלעם, וממנו למד בלעם בן בנו מעשה כשפים, וחכמה הזאת היתה חכמתו של לבן הארמי אשר שיבח עצמו ואמר (בראשית לא-כט) יש לאל ידי לעשות עמכם רע, ועל

**מדרש תנחומא: "ויעמוד מלאך ה' במשעול הכרמים", במקום שכרת יעקב ברית עם לבן על גל האבנים**

**אריז"ל: "לבן הארמי אבי אביו של בלעם עצמו נתגלגל בבלעם, וממנו למד בלעם בן בנו מעשה כשפים"**

**אריז"ל: בלעם גלגול לבן נהרג בן ל"ג שנה משום שעבר על הג"ל שנשבע לבן ליעקב שלא יעבור אותו**

**יעקב אבינו הקים ג"ל בברית עם לבן, ג"ל נוטריקון ג'לגול ל'בן לרמז על בלעם שלא יעבור את הגל**

לפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שבלעם היה גלגול לבן שכרת ברית עם יעקב ונשבע שלא יעבור את הגל להרע ליעקב וזרעו, לכן סיבב הקב"ה שיעבור דרך אותו הגל, ותילחץ רגלו של בלעם אל הקיר להענישו על שהפר את שבועתו לעבור את הגל להרע לזרעו של יעקב, כל זה כדי לעוררו בתשובה אולי יחזור בו מדרכו הרעה ולא הועיל.

**בלעם נהרג בן ל"ג שנה משום שעבר על הג"ל של לבן**

מה נפלאים הם דברי האריז"ל ב"שער הפסוקים" (ד"ה ותרא האתון), שמוסיף גלות לנו לפי זה הטעם שנהרג בלעם כשהיה בן ל"ג שנה, כי היות שהיה גלגול לבן שנשבע ליעקב שלא יעבור את הגל להרע לבניו, והנה עתה עבר את ג"ל האבנים להרע לישראל, לכן נענש שנהרג בהיותו בן ג"ל שנה, הנה הדברים בלשון קדש:

"הנה נודע מה שאמרו חכמינו ז"ל, שרמז לו ענין שבועת לבן עד הגל הזה וגו'. והנה ביארנו כי לבן נתגלגל בבלעם, ונמצא עובר על שבועת עצמו. וזהו הטעם שנענש, ולא האריך ימים, ומת בן ל"ג שנה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, וכן נמצא כתוב בספרו דבלעם, דהוה בר ל"ג שנה כד קטל יתיה פנחס קנאה".

וכן כתב ב"לקוטי תורה" להאריז"ל (בסוף הדיבור הראשון של ענין בלק ובלעם): "ולהיות כי בלעם הוא לבן עצמו, ובלבן כתיב אם תעבור אלי הגל הזה, ולכן כיון שעבר את הגל כמאמר רז"ל על ותלחץ את רגלו כו', לכן לא האריך ימים רק עד ג"ל שנה, כמו שאמרו רז"ל על אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, שנמצא כתוב בספרא דבלעם".

על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה עמקו מחשבותיו של רש"י הקדוש, שמפרש בפסוק: "ויעמוד מלאך ה' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה - סתם גדר של אבנים הוא". ובהשקפה הראשונה תמוה לשם מה טרח רש"י לגלות לנו

דרך הנאמר בבלעם (במדבר כב-ו) כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר".

**הקב"ה הוביל את בלעם באותו מקום שלבן ויעקב כרתו ברית**

הנה מה טוב ומה נעים להבין בזה, מה שסיבב הקב"ה להוביל את בלעם דרך המקום שבו כרתו לבן ויעקב ברית שלא לעבור את הגל להרע אחד לשני, כמו שכתוב בפרשתנו (כב-כד): "ויעמוד מלאך ה' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה, ותרא האתון את מלאך ה' ותילחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר".

ופירש בתרגום יונתן: "וְיָקָם מְלֹאָךְ דְּהַ' בְּדוּחְקָא דְּמִיצַע בְּיַד כְּרַמְיָא, אֲתֵר דְּאָקִים יַעֲקֹב וְלִבְנֵי אוּגְרִי וְקַמְיָא". פירוש, ויעמוד מלאך ה' במקום צר באמצע בין הכרמים, באותו מקום שהקימו יעקב ולבן גל ומצבה, כמו שכתוב (בראשית לא-מו): "ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל... ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הזה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך, עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה ואם אתה לא תעבור אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה".

וכן מבואר במדרש תנחומא (פרשת ויצא אות ג) בתוספת ביאור, כי מטעם זה נענש בלעם שנלחצה רגלו אל הקיר, כדי להענישו על שעבר על השבועה של לבן באותו מקום:

"עד הגל הזה. זהו שאמר הכתוב ותלחץ רגל בלעם אל הקיר, הגל הוא הקיר, לפי שעבר בלעם את השבועה שנשבע ליעקב, שנאמר אם לא תעבור את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה, ובלעם זה לבן שנאמר (דברים כו-ה) ארמי אובד אבי, ועל שביקש לכלות ישראל נקרא ארמי, שנאמר (במדבר כג-ז) ולכה זועמה ישראל, לכן נפרע הקיר ממנו, לפי שהוא העד על השבועה, כדכתיב (שם טד) יד העדים תהיה בו בראשונה".

לבו הארמי עצמו הוליד את רחל ואת לאה האמהות הקדושות אשר יבנו את בית ישראל, אחר כך הכניס לביתו את יעקב אבינו שורש הקדושה, ובעודו מחפש בחיפוש דנרות את הקדושה שהוא כל כך שואף לבטלה, מסר במו ידיו את שתי בנותיו רחל ולאה לנשים ליעקב אבינו להוליד את השבטים שורש כלל ישראל.

מה גדול הוא הפלא, הקדושה מטילה את ביציה דוקא בתוך הקן של הקליפה, שם היא מחממת ומולידה את צאצאיה. בביתו של לבן התחילה שרשרת הקדושה של כלל ישראל להתהוות. אצלו נולדו השבטים שמהם מורכב כלל ישראל, והפלא הגדול הוא שלא רק שנתן את רחל בתו לאשה ליעקב, אלא זאת ועוד שרימה כביכול את יעקב ונתן לו את לאה בתו לאשה שהולידה לו ששה שבטים.

איה עט סופר שיכול לתאר המחזה, איך לבן וחבריו הרשעים ישבו יחד במשתה וצחקו על יעקב, שלבן הצליח לרמותו לתת לו את לאה בתו לאשה במקום רחל, והקב"ה היושב בשמים לעג למו באומרו: הידעתם שזה עתה עזרתם בניגוד לרצונכם לבנות את כלל ישראל, כי מלאה עתידים להיוולד ששה מהשבטים החשובים ביותר בישראל, החל משבט לוי שמהם יצאו הכהנים והלויים שעבדו את עבודת ה' בבית המקדש, שבט יהודה שממנו יצאה מלכות בית דוד שממנו יצא מלך המשיח, שני השבטים יששכר וזבולון, שקבעו לדורות השותפות הנפלאה בין לומדי תורה לתומכי תורה.

יומתק להבין בזה מה שאמר לבן ליעקב אחרי שברח ממנו והשיגו (בראשית לא-ל): "ועתה הלוח הלכת כי נכסוף נכספת לבית אביך למה גנבת את אלהי". כי הכאב היותר גדול של אדם בעולם הוא, כאשר הוא מגלה בסוף ימיו שכל מה שעמל בימי חייו היה לריק ולהבל. וזהו שאמר לבן ליעקב בכאב עצום: "ועתה הלוח הלכת כי נכסוף נכספת לבית אביך", אני מבין שבחרת לחזור לבית אביך כדי שתוכל לעבוד שם את ה' כראוי.

אולם "למה גנבת את אלהי". אותו אלוה של טומאה וקליפה שעבדתי כל ימי חייו, בחשבי שאני נלחם מצד הטומאה כדי למנוע מהקדושה להתפשט בעולם, והנה בכך שחדרת למעוני והוצאת משם את הנשמות הקדושות של כלל ישראל, הוכחת לי כי לא רק שאין בכוחי להתנגד ולהרוס את הקדושה, אלא זאת ועוד שאני בעצמי בנית את הקדושה בתוך ביתי, ובכן "למה גנבת את אלהי", מדוע לפחות לא השארת לי את ההרגשה, שגם לי יש איזה ערך שלמענו הקדשתי את חייו.

**הקב"ה כפה על לבן שביקש לעקור את הכל להכניס את יעקב לביתו שיבנה שם את שורש בית ישראל**  
**כמו שכפה הקב"ה על לבן הארמי לבנות את בית ישראל בביתו, כך כפה על בלעם גלגולו לברך את ישראל**  
**ביקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע,**  
**כי בה מתגלה אחדות ה' שכופה גם על בלעם לברך את ישראל**  
**מקור האמונה בביאת המשיח הוא מנבואת בלעם,**  
**שאז יתגלה שכל הגוים בנו את בית ישראל בניגוד לרצונם**

אקוב לא קבה אל", שהרי כשרדף לבן אחרי יעקב וביקש לכלותו הזהירו הקב"ה בחלום (בראשית לא-ט): "השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע", וכנגד מה שביקש ממנו לקלל את ישראל אמר: "ומה אזעום לא זעם ה'", שאין הקב"ה נותן לי לקללם, אלא אדרבה כופה עלי לברכם.

נפלא לצרף מה שפירשו ה"פנים יפות" (ד"ה כי ידעת) וה"חתם סופר" (דף קטו. ד"ה אולי) מה שאמר בלק לבלעם: "ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני, אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ, כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר". וצריך ביאור למה ביקש מבלעם רק לגרש את ישראל מארצו, ולא ביקש לכלותם ח"ו מעל פני האדמה. וביארו הענין לפי המבואר שבלעם הוא לבן, שכבר בירך את רבקה כשהלכה להינשא ליצחק (בראשית כד-ט): "אחותנו את היי אלפתי רבבה ויירש זרעך את שער שונאיו".

לכן כבר אי אפשר לקלל את ישראל שימחו מעל פני האדמה, אלא ביקש לקללם לפחות: "אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ", לגרש אותם מארצו, ותתקיים הברכה שפירשו את שער שונאיו אצל אומות אחרות. וזהו שביאר בלק הטעם שהוא מבקש רק לגרש אותם מארצו, "כי ידעתי את אשר תברך מבורך", לכן אחרי שכבר בירכת את רבקה שירש את שער אויביו, אני מבקש לקללם שאוכל להכות בהם ולגרשם מארצו.

## הקב"ה כפה על לבן לבנות את בית ישראל

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה עמקו מחשבות הקב"ה, שלא רק שמנע מבלעם לקלל את ישראל, אלא זאת ועוד שכפה עליו לברך את ישראל, על פי מה שנשים לב להתבונן במה שסיבב הקב"ה, שדוקא לבן הארמי שורש הקליפה שבעל ההגדה של פסח מעיד עליו: "ולבן ביקש לעקור את הכל, שנאמר ארמי אובד אבי", הוא עצמו בנה את הקדושה שכל כך השתדל לבטלה.

שהגדר היה של אבנים. אולם לפי האמור רצה רש"י לרמוז לנו בכך מה שפירשו במדרש, שבמקום זה כרתו לבן ויעקב ברית על הגל של אבנים, כמו שכתוב: "ויקחו אבנים ויעשו גל", לכן נעשו שאותו גל של אבנים לחצו את רגלו.

ויש להוסיף רמז נאה במה שהקים יעקב אבינו גל אבנים כדי לכרות ברית עם לבן, כי ידע ברוח הקודש שלבן עתיד להתגלגל בבלעם שירצה לקלל את ישראל, לכן הקים ג"ל שהוא נוטריקון ג'לגול ל'בן, לרמז שהוא כורת ברית לא רק עם לבן, אלא גם עם הגלגול שלו בלעם שלא יעבור את הגל לקלל את ישראל, לכן כשעבר בלעם על ג"ל האבנים נהרג בן ג"ל שנה.

## בלק שלח אל בלעם גלגול לבן שיהרוס הבנין שהוא עצמו בנה

מעתה יאירו עינינו להבין הטעם ששלח בלק דוקא אל בלעם שיבוא ויקלל את ישראל, כי מאחר שהיה גלגול לבן הארמי שהכניס את יעקב לביתו, ונתן לו את שתי בנותיו רחל ולאה לנשים, שהולידו ליעקב את י"ב בניו ראשי שבטי ישראל, לכן בא בלק אליו בטענה כי היות שהוא העמיד את שורש הבנין של כלל ישראל יעקב וי"ב השבטים, הרי הוא עצמו צריך להרוס מה שבנה על ידי שיקלל את ישראל.

יומתק להבין בזה מה שאמר בלעם בנבואתו (במדבר כג-ז): "וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל". הזכיר בנבואתו שבלק הנחה אותו "מן ארם" - מאותו מקום שלבן הארמי שבא מן ארם קיבל את יעקב בביתו, והעמיד שם את השורש של בית ישראל, לכן ביקש בלק ממנו: "לכה ארה לי יעקב", שקיבלת אותו בברכה בביתך, "ולכה זועמה ישראל", לקלל את זרע ישראל שיצא ממנו.

לכן על שתי הבקשות השיב לו בלעם (שם ח): "מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה'". כי כנגד מה שביקש ממנו לקלל את יעקב אמר: "מה

## הגילוי הנפלא של אחדות ה' : "מי יתן טהור מטמא לא אחד"

ונראה לבאר הטעם שבחר הקב"ה בדרך זו לבנות את בית ישראל דוקא על ידי לבן הארמי שורש הטומאה שביקש לעקור את הכל, על פי מה שדרשו במדרש פרשת חוקת (במדב"ר יט-א): "זאת חוקת התורה, זה שאמר הכתוב (איוב יד-ד) מי יתן טהור מטמא לא אחד, כגון אברהם מתרח, חזקיה מאחז, יאשיה מאמון, מרדכי משמע, ישראל מעובדי כוכבים, העולם הבא מעולם הזה. מי עשה כן, מי צוה כן, מי גזר כן, לא יחידו של עולם". ובאר הגה"ק בעל "אבני נזר" בספר "נאות הדשא" (חלק א לחתונה דף רג):

"הנה כתיב מי יתן טהור מטמא לא אחד, ובמדרש, מי עשה כן מי צוה כן מי גזר כן, לא יחידו של עולם [בלשון תמימה]. והפירוש, מאחר שנברא מהשם יתברך ואי אפשר שיבוא מהשם יתברך דבר שהוא כנגדו, ועל כרחק כל הבריאה לכבודו, וטמא גם כן שיבוא מזה טהור, ועל כן אין הטומאה מתנגדת שלא תוכל לצמוח מזה טהרה, מאחר שאין לטומאה מציאות רק לזה, ובלתי זה אין לה מציאות כי הכל נברא לכבוד השם יתברך".

ביאור דבריו הקדושים, על פי הידוע שהקליפות והסטרא אחרא נקראים "אלהים אחרים", כמו שכתוב בעשרת הדברות (שמות כג-א): "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני". כי הם עושים עצמם עבודה זרה להאמין שיש בהם אלהות עצמית. וזהו שאמרו חכמינו ז"ל (חולין ז): "למה נקרא שמן כשפים, שמכחישין פמליא של מעלה".

אמנם אנו מאמינים בני מאמינים: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", שאין מציאות בעולם שאין לה חיות מה' אחד שברא את הטוב ואת הרע, כמו שכתוב (ישעיה מה-ז): "יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע", כדי שיהיה לאדם בחירה בטוב או ברע, כמו שכתוב (דברים ל-טו): "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע". אלא שרצון ה' הוא שיבחר בטוב כמו שכתוב (שם ט): "ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך".

הנה כי כן מטעם זה משתמש הקב"ה עם הרשעים לבנות את הקדושה, כדי שיתגלה לכל באי עולם שאין בהם שום כח עצמי, אלא חיותם היא מהקב"ה שמפעילים כרצונו, ואין לך ביטול עבודה זרה גדול מזה. וזהו פירוש הכתוב: "מי יתן

טהור מטמא", מדוע סיבב הקב"ה שיצא הטהור מן הטמא כגון אברהם מתרח, "לא אחד", כי הרשעים אומרים שהקב"ה אינו אחד, לכן מראה הקב"ה שהוא אחד במה שכופה על הרשעים עצמם לבנות את הקדושה.

מעתה יאירו עינינו לראות נפלאות דרכי ה', כי בעוד שבלק מלך מואב שכר את בלעם גלגול לבן לקלל את ישראל, כדי שיהרוס את הבנין של בית ישראל שבנה בביתו, כפה הקב"ה יחידו של עולם על בלעם גלגול לבן לברך את ישראל, ממש כמו שכפה על לבן הארמי לבנות את בית ישראל בבחינת "מי יתן טהור מטמא", כדי להראות בכך שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד ושולט גם על הסטרא אחרא, וכל הבריאה צריכה למלא את תכלית הבריאה לסייע לישראל שבשבילם נברא העולם.

כאשר נתבונן נראה שיש השוואה עצומה, בין כאב הדיבור של לבן הארמי לכאב הדיבור של בלעם הרשע, כאשר הוכרחו להודות בפה מלא שהקב"ה כופה עליהם לסייע לבנות את בית ישראל ולברכם. לבן הארמי אמר ליעקב אבינו (בראשית לא-ט): "יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלקי אניכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע". וכן בלעם אמר כאשר התלונן עליו בלק (במדבר כג-יא): "ויאמר בלק אל בלעם מה עשית לי לקוב אויבי לקחתך והנה ברכת ברך, ויען ויאמר הלא את אשר ישים ה' בפי אותו אשמור לדבר".

### הקשר הנפלא בין פרשת בלק לקריאת שמע ומלך המשיח

בדרך המלך נלך לבאר בזה הטעם שביקשו חכמינו ז"ל לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע, על פי מה שכתוב בפסוק הראשון של קריאת שמע (דברים ו-ד): "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". ופירש רש"י: "ה' שהוא אלקינו עתה ולא אלקי העובדי כוכבים, הוא עתיד להיות ה' אחד, שנאמר (צפניה ג-ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה', ונאמר (זכריה יד-ט) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה ששנינו בגמרא (ע"ז ב): "לעתיד לבוא מביא הקב"ה ספר תורה ומניחו בחיקו, ואומר, כל מי שעסק בה יבא

ויטול שכרו. מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים... אמר להם הקב"ה במה עסקתם, אומרים לפניו, רבונו של עולם, הרבה שווקים תקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה, שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם שווקים להושיב בהן זונות, מרחצאות לעדן בהם עצמכם".

ודקדק הגה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע ב"פרי צדיק" (פרשת וירא אות א), איך יעזו אומות העולם לומר שקר גדול כזה לפני הקב"ה לעתיד לבוא, כשיתגלה לפני כל באי עולם כי ה' אלקי ישראל הוא אלקי אמת, שכל מה שעשו "לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה". ומיישב רבי צדוק בלשון קדשו:

"אבל באמת כל מעשיהם בעולם הזה אף שהם עושים לצורך עצמם, כבר ביאר הרמב"ם בהקדמת פירוש המשנה, שיבנה אדם ארמון ויטע כרם יקר שיהיה לתועלת חסיד אחד באחרית הימים, שיחסה באחד מהקירות יום אחד וישתה כוס יין מהכרם. וכל מעשיהם הוא מה שהשי"ת רצה שיהיה מזה תועלת לישראל לעסוק בתורה, וכשיכירו שהכל היה באמת לצורך כך, יחשבו הם שאף על פי שלא כוונו לזה, סוף סוף מעשיהם רצויים וירצו לקבל שכר, ועל זה יאמר הקב"ה, שוטים שבעולם כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם".

הנה כי כן זהו פירוש הפסוק: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". ופירש רש"י: "ה' שהוא אלקינו עתה ולא אלקי העובדי כוכבים, הוא עתיד להיות ה' אחד", כלומר שגם הם יגלו לעתיד לבוא את היחוד הגדול של אחדות ה', שמנהיג את כל העולם כרצונו עד כדי כך שגם אומות העולם שונאי ישראל מסייעים בעל כרחם לבנות את בית ישראל, כמו שעשו לבן הארמי שבנה את בית ישראל בתוך ביתו, ובלעם הרשע שבירך בעל כרחו את ישראל.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הטעם שבחר הקב"ה לגלות לנו על האמונה בביאת המשיח דוקא בפרשת בלק, שהרי לפי המבואר הרי זהו הגילוי של ימות המשיח, שעל כך כתוב: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", שיתגלה שגם רשעי אומות העולם שחשבו שהם נלחמים כנגד הקדושה, הוכרחו בעל כרחם לסייע לבנות את בית ישראל.

## תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת  
אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

הרה"ח ר' יצחק פורסטר וב"ב הי"ו  
לעילוי נשמת נכדם הילד יהודה (לייבי) ע"ה בן ר' נחמן ני"ו

לקבלת המאמרים באימייל: [mamarim@shvileipinchas.com](mailto:mamarim@shvileipinchas.com)